

EREDETI

T.
Alkotmánybíróság!

Személyesen

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: <i>III/1522-13/2014</i>	
Érkezett: <i>2014 OKT 10.</i>	
Példány: <i>1</i>	Közzététel: <i>db</i>
Melléklet: <i>3</i>	<i>Mu'</i>

Előkészítő irata

a CIB Bank Zrt., CIB Ingatlanlízing Zrt., és CIB
Lízing Zrt. (mindhárman 1027 Budapest, Medve
utca 4-14.) érdekelteknek

képv.:

Dr. Dávid Eszter

ügyvéd

D Dávid, Stanka, Szikla Ügyvédi Iroda
1013 Budapest, Pauler u. 11.
Tel.: +36 1 633 3520
Fax: +36 1 633 3528
e-mail: david@dsspartners.hu

a **III/01522/2014.** sz.a. folyamatban lévő, utólagos
normakontroll iránti ügyben.

ad. **III/01522/2014.**

Budapest, 2014. október 10.

T. Alkotmánybíróság!

A CIB Bank Zrt., CIB Ingatlanlízíng Zrt. és CIB Lízing Zrt. (meghatalmazások **K/1-3** alatt csatolva) jogi képviselőjében a t. Alkotmánybíróság előtt bírói kezdeményezések alapján megindult, III/01522/2014. sz. a. iktatott, a 2014. évi. XXXVIII. törvény (továbbiakban: „**Törvény**”) és a 2/2014. PJE egyes szakaszainak alaptörvény-ellenessége megállapítása és *ex tunc* hatállyal történő megsemmisítése iránt folyamatban lévő utólagos normakontroll eljárásban az alábbi „*amicus curiae*”

előkészítő iratot

terjesztjük a t. Alkotmánybíróság elé.

1. A jelen előkészítő irat benyújtására azért került sor, mert mindhárom kérelmező, mint érdekelt *quasi* részese a fenti sz.a. futó eljárásnak, tekintettel arra, hogy a Törvény hatálya alá tartozó pereket indítottak, amelyekben részben a fenti. sz. a. folyamatban lévő eljárást kezdeményező bírói végzésekben nevesített indokokkal egybeeső okok alapján kérték az Alkotmánybíróság előtti normakontroll eljárás megindítást. A fenti sz. ügyben hozott döntés a kérelmezők egyedi ügyeiben való eljárás bírói kezdeményezésének hiányában is kihat egyedi ügyükre, tekintettel azok jelenlegi folyamatban létére, és így a t. Alkotmánybíróság hiv. ügyekben hozandó döntésének a kérelmezők másodfokú vagy esetleges felülvizsgálati szakbani hatására (megsemmisített jogszabály folyamatban lévő ügybeni figyelembe nem vehetőségére).
2. A fenti sz. a. folyamatban lévő ügyben benyújtásra került az Igazságügyi Minisztérium állásfoglalása („**Állásfoglalás**”) és a Bankszövetség részben az Állásfoglalásra is reagáló összefoglaló véleménye („**Összefoglaló**”). A jelen előkészítő iratban az Állásfoglalásban írtakra reagálva, az Összefoglalóban írtakkal egyetértve, azokhoz kapcsolódóan az eljárásokat kezdeményező bírósági végzésben nevesített alaptörvény-ellenességeket továbbiakban alátámasztó észrevételeinket terjesztjük elő.
3. **VISSZAMENŐLEGES HATÁLY:** Az eljárást kezdeményező végzésekben és az Összefoglalóban írtakon felül rámutatunk az alábbiakra. A Törvény – indokolásában és az Állásfoglalásban is rögzítetten – a Kúria 2/2014. PJE-ben foglalt hét elv jogszabályi szintre emelését és ezzel általánosan kötelező erejűvé tételét célozta. E körben az Állásfoglalás szerint a Törvény a Ptk¹-ban található tisztességtelenség generálklauszulájának tartalmának kifejtését valósította meg, új anyagi jogi jogszabály alkotására, a magyar jogrendbe való visszamenőleges beemelésére nem került sor. Azzal, hogy az Összefoglalóban részletesen kifejtettekkel egyetértve, álláspontunk szerint a Törvény nem a Ptk.-t értelmezte, hanem a hét elvnek a Törvény hatálya alá tartozó szerződéses kikötések tisztességtelenségének vizsgálata körében a Törvény kizárólagos alkalmazásának előírásával új, hatálybalépése előtti létrejött jogviszonyokra alkalmazandó jogi előírásokat alkotott, a visszamenőleges hatály az alábbiakban is kifejezetten tetten érhető. A hét elv egyike, az átláthatóság elve [amely a régi Ptk. 209.§ (4) bek.-ében testesült meg] a magyar jogrendszerben 2009. május 22-e után jelent csak meg, ezt megelőzően az átláthatóság követelménye a tisztességtelenségi joganyagon belül a magyar jogrendszernek nem képezte részét, így ennek a 2009/máj/22- előtt kötött szerződésekre való alkalmaztatása mindenképpen visszamenőleges hatályú jogalkotás. Az alább bemutatott megjelenésen felül releváns, hogy az átláthatóság elve nem a Ptk. 209.§ (1) bek-e szerint generálklauszulának (szerződéses jogok és kötelezettségek felborulását eredményező, meghatározott magatartásforma) részeként került beiktatásra a magyar jogrendszerbe, hanem egy önálló, formai tisztességtelenségi alakzatként.
4. Tény, hogy a Magyar Állam 2004-ben a «tisztességtelenség» EU jogi kritériumai közül kizárólag az 93/13 EGK Irányelv 3.cikk (1) bekezdésében szereplő „jogok és kötelezettségek

¹ Tekintettel a Törvény által érintett szerződések megkötésének időpontjára, ahol Ptk.-ra ill. Hpt-re hivatkozunk, ott az 1959. évi IV. törvényt, ill. az 1996. évi CXII. törvényt hivatkozunk, mint a szerződésekre alkalmazandó jogot.

egyensúlyán” alapuló «tisztelességtelenségi» tesztet építette be a magyar jogba míg a transzparencia követelményét sem közvetlenül sem közvetve semmilyen módon nem jelenítette meg a magyar jogban.

[**Nota Bene:** a világosság és érthetőség követelményét, még az Irányelv 4.cikk (2) bekezdése körében sem ültette át a magyar jogba, hiszen a régi Ptk 209.§ (4) bekezdése egészen 2009/máj/22-ig a főszoolgáltatás és a szolgáltatás/ellenszoolgáltatás aránya körében sem alkalmazta a világosság és érthetőség követelményét. Azaz magyar jog egészen 2009/máj/22-ig nem élt azzal a megszorítással, amit az Irányelv 4.cikk (2) bekezdése egyébként előírt, hogy a főszoolgáltatás és a szolgáltatás/ellenszoolgáltatás arányát meghatározó szerződéses rendelkezés is csak akkor esik ki «tisztelességtelenség» vizsgálata alól, ha egyébként világos és érthető. 2009/máj/ 22-ig megkülönböztetés nélkül minden a főszoolgáltatás és a szolgáltatás/ellenszoolgáltatás arányát meghatározó szerződéses rendelkezés kívül esett a «tisztelességtelenség» vizsgálata alól.]

5. Az is tény, hogy a transzparencia követelményét a Magyar Állam az Európai Unió felszólítására és az úgynevezett kötelezettségzegési eljárás megindítását követően, kifejezetten külön felszólítást követően (kényszer alapján) ültette át a magyar jogba, amikor a régi Ptk-t módosítva beillesztette az új 209.§ (5) bekezdést, amely úgy szölt hogy „*a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszoolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszoolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre, ha azok egyébként világosak és érthetőek.*” A törvénymódosításhoz fűzött indoklás és kommentár szerint:

„2. A fogyasztókkal kötött szerződésben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 5. cikke értelmében: „Olyan szerződések esetében, amelyekben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel, vagy a feltételek némelyike írásban szerepel, ezeknek a feltételeknek világosnak és érthetőnek kell lenniük. Ha egy feltétel értelme kétséges, akkor a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezés az irányadó.” A második idézett mondat tartalmilag egyezik a Ptk. 207. § (2) bekezdésével. Az első mondatra vonatkozóan az Európai Közösségek Bizottsága nem fogadta el a magyar érvelést, az Országgyűléshez benyújtott, az új Polgári Törvénykönyvről szóló és a szóban forgó rendelkezést tartalmazó törvényjavaslatra hivatkozást, hanem arra kérte fel a 2008. november 27-én kelt ún. indoklással ellátott véleményben a Magyar Köztársaságot, hogy a vélemény kézhezvételétől számított két hónapon belül tegye meg a vélemény teljesítéséhez szükséges intézkedéseket. [...] A módosítás ennek a kötelezettségnek a teljesítésére irányul azzal, hogy beépíti a Polgári Törvénykönyvbe az említett irányelv elsőként idézett mondatának megfelelő rendelkezést, amely azonos a T/5949. törvényjavaslatban foglalt szabállyal [az új Polgári Törvénykönyv 5:81. § (2) bekezdésével]”. (kiemelés tőlem)

6. Ezzel szemben a Törvény nem tesz megkülönböztetést a 2009/máj/22-e előtt és után alkalmazott ÁSZF-ek «tisztelességtelenségének» vizsgálata tekintetében és ugyanazt a 4.§ (1) bekezdés szerinti kritérium rendszert rendeli alkalmazni, amely nem vitásan több ponton is tartalmazza a transzparencia követelményéből fakadó kritériumokat.
7. Az egyöntetű EU jogi gyakorlat szerint az Irányelvnek nincs közvetlen hatálya, tehát egymással mellérendeltségi viszonyban álló magánjogi szereplők egymás közti vitájában – tagállami implementáció hiányában – nem alkalmazható közvetlenül az Irányelv rendelkezése. Másként megfogalmazva, ha a Magyar Állam nem tett eleget a transzparencia követelményének átültetésére vonatkozó kötelezettségének, akkor egy adott szerződéses feltétel «tisztelességtelensége» sem állapítható meg a transzparencia követelményének sérülése alapján, hiszen az nem képezte részét a közvetlenül irányadó nemzeti jognak.

8. A Kásler ügyben² ugyanez a kérdés felmerült az EUB előtt, hiszen a Kásler ügyben is a 2009/máj/22-e előtti Ptk szabályok voltak irányadóak és a Kúria árfolyamrés ügyében ugyan, de szintén a transzparencia szabályok értelmezésére kérdezett rá az EUB-tól. Az EUB egyértelműen felhívta a Kúria figyelmét arra, hogy az adott időszakban nem került átültetésre a transzparencia követelménye, tehát az nem volt része a magyar jognak. Ebben az összefüggésben külön felhívta a Kúria figyelmét arra, hogy ugyan valóban létezik egy olyan kötelezettség, amely szerint a nemzeti szabályokat az EU joggal konform módon kell értelmezni, de a konform értelmezésnek egyértelmű korlátai vannak: az nem valósíthat meg *contra legem* értelmezést: „A Bíróság ezzel összefüggésben arra is rámutatott, hogy a nemzeti jog összhangban álló értelmezése ezen elvének vannak bizonyos korlátai. Így az általános jogelvek korlátozzák a nemzeti bíróság azon kötelezettségét, hogy a belső jog releváns szabályainak értelmezésekor és alkalmazásakor figyelembe kell vennie az irányelv tartalmát, továbbá e kötelezettség nem szolgálhat a nemzeti jog *contra legem* értelmezésének alapjául (lásd többek között: OSA-ítélet, EU:C:2014:110, 45. pont)”.³ (kiemelés tőlem)
9. Kétségtelen, hogy a 2/2014 PJE konklúziója az, hogy mind az árfolyamrés, mind az egyoldalú kamatemeléssel kapcsolatos rendelkezések vonatkozásában vizsgálható a transzparencia elve, függetlenül a szerződés keltétől, de Kúria ezen következtetése az EUB fent hivatkozott döntésének félreértelmezésén alapul. Ugyanis a *contra legem* jogértelmezés nem oldható fel azzal, hogy a „magyar jog egyetlen 2009. május 22-e előtti szabályából sem vezethető le, hogy a nem megfelelően átültetett Irányelv érthetőségre; világosságra vonatkozó szabályai nem alkalmazhatóak, ezért az Irányelv alapján kell a vonatkozó szabályokat értelmezni.”⁴, az EUB ugyanis egyértelműen azt az utat jelölte ki a Kúriának, hogy azt értelmezze, hogy vajon az Irányelv 4.(2) cikkét átültetni kívánó nemzeti rendelkezés érthető-e úgy, hogy magában foglalja a világosság és érthetőség követelményét.
10. Az Irányelv 4.(2) cikkét átültető akkor hatályos Ptk. 209.§ (4) viszont még nem tartalmazott semmilyen rendelkezést, követelményt a világosság és érthetőség vonatkozásában. A Ptk releváns időszakban hatályos rendelkezése úgy szólt hogy „a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre.”. A világosság és érthetőség követelménye csak 2009. május 22-t követően vált a magyar jog részévé, mind a főszolgáltatás, szolgáltatás/ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződéses rendelkezés, mind az általános szerződési feltételek és az egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételek vonatkozásában. Ezt megelőzően viszont olyannyira nem volt része a magyar jognak hogy az Európai Bizottság külön kötelezettségzegési eljárást indított annak érdekében, hogy a Magyar Állam implementálja.
11. Következésképpen, képtelenség arra következtetésre jutni, hogy az akkor fennálló jogszabályi rendelkezések keretén belül, jogértelmezési módszerrel megteremthető lenne a transzparencia követelményének alkalmazhatósága, mint ahogy a Kúria arra sem adott választ, hogy pontosan mely magyar jogszabályi rendelkezést lehet úgy értelmezni, hogy abból levezethető lenne, hogy egy ÁSZF tisztességességéhez az is szükségeltetik, hogy az világos és egyértelmű legyen. Ez a mozzanat nem helyettesíthető azzal az érveléssel, hogy nincs olyan jogszabály, ami ezt kizárná, hiszen ez nem egy olyan élet helyzet, ami külön szabályozást igényelne. A jogbölcselet klasszikus felfogása szerint a polgári jogi norma a hipotézis-diszpozíció-szankció fogalom körében értelmezhetőek. „Említettük, hogy a polgári jogszabály alapelemei mintegy építőkövei a polgári jogi normák. Maga a polgári jogi norma más jogágak normáihoz hasonlóan több,

²C/26-13 ítélet: Kásler Árpád és Káslerné Rábai Hajnalka vs. OTP Jelzálogbank Zrt.

³C/26-13 ítélet, 65. pont

⁴2/2014 PJE Határozat, Indoklás, III.,1. pont

*modellszerűen három részből tevődik össze, melyek a következők: A tényállás, a rendelkezés, végül a jogkövetkezmény.*⁵

12. Jelen esetben pontosan a hipotézis, a tényállás hiányzott törvényből, hiszen a nem kellően világos vagy érthető általános szerződési feltétel, mint kiindulási pont nem létező fogalom volt ekkor a Ptk.-ban. A Ptk 209. (1) ismerte a jogok és kötelezettségek tekintetében egyensúlyát veszített, aszimmetrikus általános szerződési feltételeket, de abba nem lehet a transzparencia elvét anélkül „beleértelmezni”, hogy az ne valósítana meg *contra legem* értelmezést.
13. Nem következik más az EU jog szerkezetéből sem, hiszen nem véletlen, hogy maga az Irányelv is külön, önálló kritériumként kezeli a transzparencia követelményét, amit nem a tisztességtelenség általános alakzatából lehet levezni.
14. De végső megdönthetetlen bizonyíték a Kúria *contra legem* értelmezésére az a tény, hogy a Bizottság kötelezettségszegési eljárást indított a Magyar Állammal szemben, amelyet a magyar fél kifogásai ellenére fenntartott. **Ha igaz lenne, amit a Kúria 2014-ben kimondott, hogy gyakorlatilag 2009. előtt is részét képezte a magyar jognak a transzparencia követelménye (akár úgy hogy a létező jog értelmezésével), akkor nyilvánvalóan okafogyottá vált volna a kötelezettségszegési eljárás, amely pontosan a transzparencia követelmény magyar jogban történő átültetése miatt indult.** Megjegyzem, hogy kifejezetten rosszhiszeműnek volna tekintendő, ha a jen per alperese ezzel szemben érvelne, hiszen 2009-ben maga a Magyar Állam is elismerte, hogy nem része a magyar jognak a transzparencia követelménye, hiszen akkor nem tett volna eleget a Bizottság felszólításának és nem módosította volna a Ptk.-t, hanem folytatta volna a kötelezettségszegési eljárást az EUB előtt, aki végül eldönthette volna ezt a kérdést.
15. Összegezve a fentiek: a «tisztességtelenség» EU jogi tesztje szerint a transzparencia egy önálló kritérium, amit viszont a Magyar Állam 2009/máj/22-ig nem ültetett át a magyar jogba. Következésképpen a transzparencia elvét csak és kizárólag a 2009/máj/22-ét követően kötött szerződésekre alkalmazandó ÁSZF-ekre lehet alkalmazni. Ezzel szemben a Törvény által felállított tisztességtelenségi vélelem megkülönböztetés nélkül alkalmazni rendeli a transzparencia követelményéből fakadó kritériumokat 2009/máj/22-ét megelőzően kötött szerződésekre. Ezzel viszont az EU jog azon szabályába ütközik, amely szerint az Irányelv horizontális közvetlen hatályának hiányában, az Irányelv rendelkezéseire közvetlenül nem alapítható a «tisztességtelenség» megállapítása és az EU normát implementáló belső szabály hiánya *contra legem* értelmezéssel sem oldható fel.
16. **JOGBIZTONSÁG, NORMAVILÁGOSSÁG ÉS BÍRÓI FÜGGETLENSÉG:** Az Állásfoglalás 14. oldalán azt rögzíti, hogy a Törvény 11.§ (1) bek.-e nem jelenti azt, hogy az eljáró bíró a perben kizárólag a Törvény szerinti hét elv [4.§ (1) bek] figyelembevételével ítélné meg a perbevont kikötések tisztességességét, e rendelkezés az Állásfoglalás szerint „*nem jelenti azt, hogy erre a vizsgálatra a bíróságnak a magyar jognak a kikötések alapján történt szerződéskötések idejére irányadó elveire és más szabályaira tekintet nélkül kellene sort kerítenie*”. Ezen megfogalmazás szerint a Törvény javaslatának előterjesztője – a jelen iratot benyújtó érdekeltekkel egyezően – úgy értelmezte a 11.§ (1) bek-ét, hogy az az egyéb jogszabályok, pl. a Ptk. 209. § egyéb bekezdéseinek alkalmazását nem zárja ki. Ennek megfelelően például az eljáró bíró köteles lenne a régi Ptk. 209.§ (6) bek-ét, ill (2) bek-ét figyelembe venni, és vizsgálni a „*szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát*”. Figyelemmel kellene lennie továbbá arra is, hogy a magyar tisztességtelenségi jog alapjául fekvő 93/13. EKG Irányelv 1. cikk (2) bek-e értelmében, az ezt átültető régi Ptk. 209. § (6) bek-e szerint kötelező erejű jogszabályban szabályozott tartalmú kikötés esetén a tisztességtelenség vizsgálatára nem kerülhet sor. Mindezek alapján, az

⁵Bíró György-Lenkovics Barnabár, Magyar Polgári Jog, Általános Tanok, Novotni Kiadó Miskolc 1998. 113.old.

Állásfoglalásban írt, jogalkotói – előterjesztői – jogértelmezés szerint, (az Összefoglalóban részletesen bemutatott kógens jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő), a szerződéses kikötések keletkezésekor hatályos Hpt., ill. később a 275/2010 (XII. 15.) Korm.rend. szabályainak megfelelő szerződéses kikötések tisztességtelenségét a Törvény alapján indult perekben a bíróságnak nem szabadott volna vizsgálniuk. A tisztességtelenséget azon az alapon meg kellett volna állapítaniuk, hogy a kérdéses kikötések vonatkozásában – a Törvény saját *ars poetica*-ja szerint a Ptk. tisztességtelenség jogintézményére vonatkozó szabályait részletező – Törvény hét elve szerinti vizsgálatnak az Irányelv 1. cikk (2) bek., ill. az alkalmazandó régi Ptk. 209.§ (6) bek-e szerint nincsen helye, tekintettel arra is, hogy az e körbeni kógens jogszabályok megalkotásával a jogalkotó a tisztességtelenségi mérlegelést már elvégezte⁶. Ugyanígy figyelemmel kellett volna lennie a bíróságnak arra, hogy – azon kikötések esetében, ahol esetleg a Ptk. 209.§ (6) alapján nem állapítja meg a tisztességtelenség vizsgálatának kizártságát – az adott általános szerződési kikötéseket alkalmazó egyedi szerződések megkötésére mely körülmények vezettek, ill. az adott kikötéseknek az (egyedi) szerződések más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát. Ez az értelmezés van összhangban a 9/1992. (I.30.) AB határozatban írtakkal is, amely szerint a jog egészének, és egyes részterületeinek kiszámíthatósága, előreláthatósága alkotmányossági követelmény, így a magyar jogrendszert alkalmazó bíró a Törvény alkalmazása során az egész jogrendszert a maga egészében kell alkalmazza.

17. Ezen kérdések vizsgálatára azonban a Törvény alapján megindult perekben nem vitásan nem került sor. Tekintettel arra, hogy a Törvény alapján megindítható perek megindításának jogvesztő határideje már lejárt, tényként állapítható meg, hogy a cca. 70 megindult pernél több jogvita megindulására a Törvény vonatkozásában nincsen lehetőség, így a Törvény szabályainak bíróságok általi értelmezése körében kizárólag ezen cca. 70 ügy vehető figyelembe. Ennek megfelelően a Törvény alapján indult peres ügyekben született döntések lesznek azok a döntések, amelyek az ún. „élő jog”-ot alkotni fogják a Törvény vonatkozásában.
18. A megindult cca. 70 ügyben megállapítható, hogy az Állásfoglalásban írtakkal ellentétben az eljáró bírók nem úgy értelmezték a Törvény 11.§ (1) bek-ét, ahogy az Állásfoglalás (és kérelmezők), hanem egy eltérő, alaptörvény-ellenességet megvalósító értelmezést tettek magukévá. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jogszabályokat tartalmukkal együtt, az ún. élő jogot elemezve kell alkotmányossági szempontból megítélni⁷.
19. Mindezek alapján nyilvánvaló, hogy a Törvény 11.§ (1) bek-ének bíróság által elfogadott értelmezése az, hogy kizárólag a Törvény 4.§ (1) bek-e szerinti hét elv vehető figyelembe a perbevitelt szerződéses kikötések tisztességtelenségének vizsgálatakor, amely értelmezés az Összefoglalóban részletezettek szerint is alaptörvény-ellenes. Releváns, hogy az Állásfoglalásban írt, fentebb idézett álláspont is arra utal, hogy az élő joggá vált szűkítő jellegű értelmezés kifejezetten nem esik egybe a Törvény előterjesztőjének (és feltehetően a jogalkotónak) az akaratával, ezenfelül szerinte is alaptörvény-ellenes lenne egy, a megvalósult élő jog szerinti értelmezés.
20. Rögzítjük, hogy azáltal, hogy a jogalkotó a fenti két jogértelmezés lehetőségét – a kialakult élő jog tanúsága szerint – nyitva hagyta, a Törvény fenti két szakaszával az alaptörvény-ellenesen

⁶ v.ö. pl.: C-92/11 sz., RWE Vertrieb AG vs. Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen eV. ügy

⁷ „(...) tartalmilag az Alkotmánybíróságnak a normaszöveget abban az értelemben kell vizsgálnia, amilyen értelmet annak az egységes jogalkalmazási gyakorlat tulajdonít. Amennyiben pedig a jogszabály lehetséges több értelme közül a jogszabály az állandó és egységes jogalkalmazási gyakorlatban alkotmányellenes tartalommal él és realizálódik, az alkotmánybírósági eljárásban annak alkotmányellenességét meg kell állapítani.” [57/1991. (XI: 8.) AB határozat, kiemelés tölem]

rögzült tartalmú szabály fentiek szerinti jogállamiság-sértésén túl az alábbiakkal is sérti az Alaptörvényt:

21. Egyrészt maga a kétféle értelmezési lehetőség önmagában véve is olyan fokú jogbizonytalanságot teremt, amely a jogbiztonság súlyos sérelmével jár. A „világos, érthető és megfelelően értelmezhető”, – összességében tehát egyértelmű – normatartalom a jogbiztonságból következő alkotmányos követelmény [(11/1992(III.5.) AB határozat)].
22. Másrészt a bírói függetlenség [Alaptörvény 26. § (1) bek.] is sérül, hiszen a jogrendszer egészét, más jogszabályok alkalmazását kizáró értelmezés esetében a bíró el van zárva attól, hogy a megítélése szerint releváns jogszabályok mindegyikére alapozza ítéletét. Ez mechanikus jogalkalmazást: annyit jelent, hogy a Törvény már előre „megírta” a bíró ítéletét, azt neki csak „alá kell írnia”.
23. Az élő joggá vált értelmezés kiragadja a Törvény szabályozási tárgyát a jogrendszer egészéből és annak számos – adott esetben alapelvi szintű – rendelkezésével szembe menve és azok között „mazsolázva” rontja le azok érvényesülési-alkalmazási lehetőségét. Ez a módszer sérti az előreláthatóságot, a kiszámíthatóságot követelményét, ezáltal sérti a jogállamiság részét képező jogbiztonságot, ezért alkotmányellenes.
24. Mindezek alapján kérjük a t. Alkotmánybíróságot, hogy a jogszabály alkotójának akaratával is ellentétes Törvényi szakasz vizsgálata során a fentiekre is kiemelt figyelemmel szíveskedjen az alkotmányossági vizsgálatot elvégezni.
25. **BÍRÓSÁGHOZ FORDULÁS JOGA:** *„Az Alkotmánybíróság a bírósághoz fordulás jogának értelmezése során több határozatában rámutatott arra, hogy az Alkotmány e rendelkezése [57. § (1) bekezdése] az eljárási garanciákon túl a bírósághoz fordulás alapjogát foglalja magában. Ezen alapjog tartalmát az Alkotmánybíróság több határozatában értelmezte [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 67.; 59/1993. (XI. 29.) AB határozat, ABH 1993, 335.; 1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 35. AB határozatok]. Az Alkotmánybíróság az 59/1993. (XI. 29.) AB határozatában (ABH 1993, 353.) megállapította, hogy ez az alkotmányi rendelkezés mindenkinek alanyi jogosultságot biztosít ahhoz, hogy jogát független és pártatlan bíróság előtt érvényesítse. Az alapvető jogból következően az államra az a kötelezettség hárul, hogy - egyebek között - a polgári jogok és kötelezettségek (a polgári joginak tekintett jogviták) elbírálására bírói utat biztosítson. Az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy »a bírósághoz fordulás alapvető joga nem csak a beadványok előterjesztésének jogára szorítkozik, hanem a bírósági eljárásban a fél pozícióját biztosítja a személyeknek. A feleknek az Alkotmányban biztosított joguk van arra, hogy a bíróság az eljárásba vitt jogaikat és kötelezettségeiket elbírálja. A bírósághoz fordulás alapjoga - az Alkotmány 8. § (2) bekezdésére figyelemmel - nem jelent korlátozhatatlan alanyi jogot a perindításra. Törvény azonban az alapjog lényeges tartalmát nem korlátozhatja és a korlátozásnak elkerülhetetlenül szükségesnek és az elérni kívánt célhoz képest arányosnak kell lennie.« (930/B/1994. AB határozat, ABH 1996, 502, 505.)”.* [8/2011. (II. 18.) AB határozatában az Alkotmánybíróság] „[k]iemelte, hogy az Alkotmánybíróság az Alkotmány 57. § (1) bekezdéséből vezette le a hatékony bírói jogvédelem követelményét, nevezetesen azt, hogy a jogi szabályozásnak olyan jogi környezetet kell biztosítani, hogy a perbe vitt jogok a bíróság által érdemben elbírálhatók legyenek. Utalt továbbá a 39/1997. (VII. 1.) AB határozatának rendelkező részére, amely a közigazgatási határozatok törvényességének bírói felülvizsgálatával összefüggésben az alábbi követelményt fogalmazta meg: »2. A közigazgatási határozatok törvényessége bírósági ellenőrzésének szabályozásánál alkotmányos követelmény, hogy a bíróság a perbe vitt jogokat és kötelezettségeket az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeknek megfelelően érdemben elbírálhassa. A közigazgatási döntési jogkört meghatározó szabálynak megfelelő szempontot vagy mércét kell tartalmaznia, amely alapján a döntés jogszerűségét a bíróság felülvizsgálhatja.« [49] Hangsúlyozta, hogy a 39/1997. (VII. 1.) AB határozatában »az Alkotmánybíróság nyomatékkal mutatott rá arra, hogy az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében

foglalt eljárási garanciák teljesedéséhez önmagában a bírói út megléte nem elegendő, az Alkotmány által megkövetelt hatékony bírói jogvédelem attól függ, hogy a bíróság mit vizsgálhat felül.» (...) [51] Összességként megállapítható, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikke szerinti bírósághoz fordulás jogának kettős tartalma van: egyrészt eljárási, másrészt anyagi jogi. [52] Az eljárási tartalom szerint a perindítás joga nem korlátozható vagy nem zárható ki. Az anyagi jogi tartalom sérelme esetében ugyan van perindítási jog, de az anyagi jogi szabályozás kizárja az érdemi felülvizsgálatot azzal, hogy nem ad lehetőséget a támadott döntés tartalmának vizsgálatára [erdő természetvédelmi területté nyilvánítása - 33/2006. (VII. 13.) AB határozat, ABH 2006, 447, 465.]. Ilyen volt a köztisztviselők indokolás nélküli felmentése is, ahol az anyagi jogi szabályozás szerint a bíró csak a felmondás formális (eljárási) jogszerűségét vizsgálhatta, tartalmi (anyagi jogi) indoklását azonban nem [29/2011. (IV. 7.) AB határozat, ABH 2011, 181, 200.].⁸

26. A bírósághoz fordulás jogának materiális tartalma tehát azt (is) jelenti, hogy mindenkinek joga van a polgári jogvitájának érdemi elbírálásához. Amennyiben a jogszabályi környezet az érdemi elbírálást lehetetlenné teszi, vagy oly mértékben megnehezíti, hogy a sikerre (pernyertességre) *quasi* nincsen a perindítónak lehetősége, a bírósághoz fordulás jogának kiüresítéséről, ily módon sérelméről van szó.⁹ Az Emberi Jogok Európai Bíróságának („EJEB”) az Alkotmánybíróság által kiemelten figyelemmel kísért joggyakorlatában is rögzítésre került, hogy az EJEB alapdokumentumának, az Emberi Jogok Európai Egyezményének „nem teoretikus vagy illúзорikus, hanem gyakorlati és hatékony jogok biztosítása” a célja¹⁰. Az Egyezmény 6. cikk (1) bek.-ben szabályozott bírósághoz fordulás jogának biztosításához, azaz a fentiek szerinti érdemi elbírálás lehetőségének nyújtásához nem elégséges a perindítás jogának fenntartása, ha a perindításra és a perre vonatkozó szabályok „*ezt a lehetőséget minden tartalomtól, és így a siker minden reményétől megfosztják.*”¹¹
27. Összességében a Törvény felépítése és logikája alapján az állam hozott egy döntést – egyedi vizsgálat nélkül megalkotta a törvényi vélelmet a kérdéses kikötések tisztességtelenségéről – és azok ellen a bírósághoz fordulás jogát – látszólag – biztosította a 6.§ szerinti per megindításának lehetőségével. Gyakorlatilag azonban a Törvény által létesített peres eljárás alkalmatlan a törvényi vélelem megdöntésére. Az alábbiak szerint bemutatottak alapján ugyanis a 6.§ szerinti per nem nyújt lehetőséget a polgári jogi jogvita – az egyes jogi személyek által alkalmazott szerződéses kikötések tisztességtelenségének vizsgálata – érdemi elbírálására, így kiüresíti a hatálya alá tartozó jogi személyek bírósághoz forduláshoz való jogát, így ezen jogi személyeknek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bek.-ében biztosított alapjoga, ezen keresztül pedig a jogállam követelménye és ennek részeként a jogbiztonság sérül.
28. A per megindítására jogvesztő, kimentéssel nem orvosolható határidő áll nyitva a potenciális felperesek részére, a lehetőség úgymond egyszeri és megismételhetetlen. A per megindításának elmaradása, vagy a per elutasító ítélettel történő lezárása (vagy megszüntetése) esetén a Törvény 4.§ (1) bek. szerinti kikötés *erga omnes* hatállyal semmis. A deviza és forint alapú kölcsönszerződések és pénzügyi lízingszerződések (továbbiakban kölcsönszerződések összefoglaló néven) nyújtó jogi személyek a régi Ptk. 685. §e) pontja, ill. a 2013. évi V. törvény 8:1. § (3). pontja értelmében fogyasztónak és nem fogyasztónak minősülő személyekkel is kötöttek kölcsönszerződések. Tipikusan nem fogyasztónak minősültek azok a személyek, akik vállalkozásukban felmerülő célra (pl. székhelyként szolgáló ingatlan megvásárlása, munkához szükséges jármű finanszírozása) vagy egyéb, legalább részben nem magáncélból vették igénybe a finanszírozást, illetve később ilyenre fordították a kölcsönösszeget. Azt, hogy egy kölcsönszerződést megkötő személy fogyasztónak minősül-e, csak az egyes egyedi ügyek vizsgálatával, az egyedi szerződés megkötésének körülményeinek figyelembevételével, a

⁸ 5/2013. (II. 21.) Ab határozat [43] és [48]-[52] bekezdések, kiemelés tőlem

⁹ AB gyakorlata I. 4/1998. (III. 1.) AB határozat és 61/B/1998. AB

¹⁰ EJEB Második szekció, K.M.C. kontra Magyarország (19554/11. sz. kérelem, ítélet 33. bek.

¹¹ EJEB Második szekció, K.M.C. kontra Magyarország (19554/11. sz. kérelem, ítélet 33. bek.

szerződéskötés kapcsán keletkező okiratok ill. a kölcsönvevő nyilatkozatának, vagy egyéb erre irányuló bizonyítéknak az elemzésével lehet esetről-esetre megállapítani. Minden kölcsönszerződés esetében külön vizsgálatra van szükség, általánosított megállapítást tenni az egyes kölcsönfelvevők fogyasztói minősítésével, tekintettel az egyedi cél alapján történő minősíthetőségre, nem lehet.

29. Ugyancsak releváns, hogy a kölcsönszerződések egy részében egyes szerződési feltételeket a felek egyedileg megtárgyaltak, azok alakításába a kölcsönfelvevő érdemben beleszólhatott, kérdéseket és javaslatokat tehetett fel. Más szerződések megkötésekor ilyen jellegű egyedi megtárgyalásra nem, vagy nem minden szerződéses kikötés vonatkozásában került sor, így ezen szerződésekben alkalmazott egyes kikötések egyedileg meg nem tárgyalta, vagy általános szerződési kikötésnek minősülnek. Annak eldöntése, hogy egyes szerződéses kikötés az egyedi szerződésben milyen besorolású, szintén csak az egyedi szerződés megkötésének körülményeinek alapos elemzése alapján lehetséges. Egy konkrét, azonos szövegű szerződéses kikötés ennek megfelelően egyik szerződésben minősülhet általános szerződési feltételnek, vagy egyedileg meg nem tárgyaltnak, míg egy másik szerződésben ugyanaz a kikötés lehet egyedileg megtárgyalt kikötés.
30. A kölcsönszerződést kötő felek között a kölcsönszerződésben található egyes szerződéses kikötések esetleges tisztességtelenségét is érintő polgári jogi jogvita alakulhat ki. Ezen jogvita érdemi elbírálása során az adott kikötés tisztességtelensége vizsgálatának előkérdéseként az adott jogvitában az adott szerződés vonatkozásában az eljáró bíró által elbírálandóan jelentkezik az a kérdés, hogy az adott szerződési kikötés egyedileg megtárgyaltnak minősül-e, ezt követően pedig az, hogy az adott kölcsönfelvevő fogyasztónak minősül-e. Ha a kölcsönfelvevő nem fogyasztó, vagy a kikötés nem általános szerződési feltétel, vagy – fogyasztóval kötött szerződés esetében – egyedileg meg nem tárgyalta kikötés, akkor a tisztességtelenség vizsgálatára a polgári jogvitában a magyar jogrendszer irányadó szabályai szerint nem kerülhet sor. Egyedileg megtárgyalt szerződéses kikötés ugyanis fogalmilag nem lehet tisztességtelen¹².
31. A Törvény által felállított rendszer azonban a fenti kérdések érdemi megvizsgálásától a kölcsönadókat elzárja. A kölcsönszerződéseket kötő felek között számos kölcsönszerződés vonatkozásában egyedi perek vannak folyamatban, amelyekben a pénzügyi intézmények, ha egyedileg megtárgyalt szerződési kikötésnek tekintették a sérelmezett kikötéseket, vagy a kölcsönvevő fogyasztói minőségét nem látták megállapíthatónak, e körben érdemi előadást tehettek és tettek, bizonyítást folytathattak le. Ezen egyedi pereket azonban a Törvény 16. §-a alapján az eljáró bírónak hivatalból kötelező felfüggeszteniük, a felfüggesztő végzés ellen a Pp. általános szabályától eltérően fellebbezésnek nincsen helye. Az előkérdések eldöntésére így az egyedi perekben legkorábban 2014. december 31. napját követően kerülhet sor.
32. A Törvény 6. §-a szerinti perben a bíróság elé tárt keresetlevelekben azon szerződéses kikötések vonatkozásában fennálló törvényi vélelem megdöntésére irányuló kérelem kerül előterjesztésre, amely 4.§ (1) bek.-ében definiált szerződéses kikötés a Törvény hatálya alá tartozó kölcsönszerződésekben található meg. A bíróság nem vizsgálhatja azt, hogy az adott szerződéses kikötés vizsgálatára kiterjed-e hatásköre, lévén, hogy vizsgálata kizárólag a 11. § (1) bek. szerinti kérdésre, azaz a Törvény 4. §(1) bek-e szerinti kikötés tisztességességének vizsgálatára szorítkozhat. A Törvény 6.§-a szerinti perben a bíróság nem vizsgálhatja a fenti két előkérdést sem.
33. A 6. § szerinti perben hozott ítélet rendelkező részében a bíróság kizárólag a Törvény 11.§ (2) vagy (3) bek-e szerinti megállapítást tehet. Ennek megfelelően egy adott peresített – és a fentiek szerint a bíróság által *ipso iure* fogyasztói kölcsönszerződésben alkalmazott általános vagy egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltételnek tekintett – szerződési kikötés vonatkozásában kerül kimondásra az, hogy a kikötés tisztességes, vagy a kereset elutasításán keresztül az, hogy

¹² 1959. évi. IV: törvény 209.§ (1) bek. és 2013. évi V. törvény 6:102§ (1) bek, és 6:103. §

a kikötés tisztességtelen, mivel nem felel meg a Törvény által a 2/2012. PK Véleményből a 2/2014. PJE útján átemelt jogértelmezési elveknek. Jogerős elutasító ítélet esetén így a pénzügyi intézmény által peresített szerződéses kikötés közokiratba foglaltan (i) fogyasztói kölcsönszerződésben alkalmazott (ii) általános vagy egyedileg meg nem tárgyalta (iii) tisztességtelen szerződéses kikötésnek minősítették, mindörökre és minden, a kikötést tartalmazó kölcsönszerződés vonatkozásában, *erga omnes* hatállyal [Törvény 4. § (2) bek.].

34. A Törvény tárgyi hatályát a Törvény 1.§ (1) bek-e rögzíti. E szerint a Törvény hatálya alá azok a 2004. május 1 és 2014. július 26. között kötött deviza alapú vagy forint alapú kölcsönszerződések és pénzügyi lízingszerződések tartoznak, amelyeket a pénzügyi intézmény (i) fogyasztóval kötött, és amelyeknek részévé vált olyan általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltétel, amely tartalmazza a Törvény 3.§ (1) vagy 4.§ (1) bek. szerinti kikötést. Az egyes szerződéses kikötések Törvény hatálya alá tartozásának megállapításához tehát szükség van a két, fentiekben bemutatott, kizárólag egyedi bírósági ügyben elbíráható kérdésben való állásfoglalásra.
35. Amennyiben a Törvény hatálya alá tartozó pénzügyi intézmény a 8.§ (1) bek. szerinti jogvesztő határidőn belül nem indítja meg a 6.§ szerinti polgári pert, úgy esik a 4.§ (1) bek. szerinti törvényi vélelem megdöntésére a jogalkotó által biztosított lehetőségtől. Amennyiben azonban a pénzügyi intézmény a 8.§ (1) bek. szerinti határidőn belül megindítja a pert, úgy attól a lehetőségtől esik el, hogy bírói ítélettel megállapíthassa azt, hogy az egyes kölcsönszerződésekben az adott szerződési kikötés általános vagy egyedileg meg nem tárgyalta szerződéses feltételnek minősül-e, illetve, hogy az egyes kölcsönfelvevők fogyasztónak minősülnek-e.
36. Összefoglalva a Törvény személyi hatálya alá tartozó pénzügyi intézmény a 6.§ szerinti polgári per megindításával megfosztatik attól a jogától, hogy az egyes kölcsönszerződések vonatkozásában érdemi bírói ítélet állapítsa meg, hogy az azokban kölcsönvevőként szereplő fél fogyasztó-e, ill. a kölcsönszerződésekben alkalmazott egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó szerződési kikötés általános vagy egyedileg meg nem tárgyalta szerződési kikötésnek vagy egyedileg megtárgyalta szerződéses kikötésnek minősül-e. Ily módon a pénzügyi intézmény el van zárva a bírósághoz fordulás jogától, annak materiális értelemben vett aspektusa sérül, a bírósághoz fordulás joga kiüresítésre kerül, mivel a pénzügyi intézmény jelen beadvány 105. pontjában körülírt polgári jogi jogvitája nem kerül és nem is kerülhet teljes mértékben bíróság által elbírálásra.
37. A pénzügyi intézmény bírósághoz forduláshoz való joga más vonatkozásában is sérül, kiüresítésre kerül a Törvény rendelkezései által.
38. A fentiekben ismertetettek szerint a Törvény 8.§ (3) bek-e szerint a 6.§ szerinti polgári perben előterjesztett kereseti kérelem kizárólag az lehet, hogy a 4.§ (1) bek. szerinti teljes szerződési kikötés tisztességességet állapítsa meg a bíróság. A bíróság ezen a kérelmen nem terjeszkedhet túl, a 11.§ (2) és (3) bek-e alapján kizárólag annak megállapítására van lehetősége, hogy a kikötés tisztességes, vagy a kereset elutasításával a tisztességtelenség fennállást állapítja meg. A tisztességtelenségből fakadó jogkövetkezmények levonására a Törvény 11.§-a értelmében a bíróságnak nincsen lehetősége, legalábbis a Törvény értelmezése e körben kétséges.
39. Egy szerződéses kikötés tisztességtelenségét elbíráló polgári peres ügyben a bíróság ítéletében nem csak a teljes kikötés tisztességességéről vagy tisztességtelenségéről dönthet, hanem a kikötés egyes részrendelkezési vonatkozásában is megállapíthatja, hogy azok tisztességtelenek, más részrendelkezések pedig tisztességesek. Az egyes részrendelkezés kiesésével már tisztességesnek találhatja a megmaradó kikötésrészt. Tipikusan ilyen az egyoldalú szerződésmódosításra irányuló jogot szabályozó szerződéses rendelkezés, amelyből az eljáró bíróság tisztességtelenség megállapításával kiemelheti a módosításra lehetőséget adó egyes okokat, más okokat pedig bent hagyhat a szerződésben.

40. A magyar fogyasztóvédelmi jog, így a szerződési feltételek tisztességtelenségére vonatkozó magyar joganyag alapjául fekvő EU jog értelmezésére kizárólagosan jogosult szerv, az EU Bíróság egy 2014. április 30-án született, előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletében rögzítette, hogy olyan ügyben, „amelyben a szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés a tisztességtelen feltétel elhagyása esetén nem teljesíthető, e rendelkezéssel nem ellentétes a nemzeti jog azon szabálya, amely lehetővé teszi a nemzeti bíróság számára a tisztességtelen feltételnek a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével való helyettesítése révén az e feltétel érvénytelenségének orvoslását.”¹³
41. Azzal, hogy a Törvény 11.§ (2) és (3) bek-e rögzíti, hogy a 6.§ szerinti perben eljáró bíróság kizárólag a teljes kikötés tisztességességének megállapítása vonatkozásában hozhat döntést, az EU jog által megengedett orvoslást tartalmazó ítéletet nem hozhat, a perbe vitt polgári jogvita teljes körű, független bírói döntéssel történő elbírálását akadályozza meg a jogalkotó, ily módon kiüresítve a pénzügyi intézmények bírósághoz fordulásának jogát, elzárva őket az érdemi döntéstől.
42. Összefoglalva a Törvény 1.§ (1) bek-e, 4.§ (1) bek-e, 6.§-a, 8.§ (1) és (4) bek-e és 11.§-a együttes alkalmazása a Törvény a tárgyi hatálya alá tartozó és az alá nem tartozó kölcsönszerződések esetén is elzárja az ezen szerződéseken alapuló polgári jogvita teljes érdemi elbírálásától a kölcsönadó pénzügyi intézményeket, ideértve a jelen ügy felperesét is.
43. A bírósághoz fordulás jogának a fentiek szerinti kiüresítése az Alaptörvényben biztosított alapvető jog lényeges tartalmának korlátozását jelenti, amelyre semmilyen körülmények között nem ad lehetőséget az Alaptörvény¹⁴, így az mindenképpen alaptörvény-ellenesnek minősül. A bírósághoz fordulás jogának kiüresítése egyben az Alaptörvény B) cikk (1) bek-e szerinti jogállamiság sérelmeként is megjelenik, így a Törvény 4.§ (1) bek-e a 6. §, és 9-10.§-ban foglaltakkal együttesen mindkét Alaptörvényi rendelkezés sérelmét megvalósítja.
44. **JOGGAL VALÓ VISSZAÉLÉS:** Az Alkotmánybíróság 31/1998. (VI. 25.) AB határozatában elvi élel rögzítette, hogy a joggal való visszaélés elve az egész jogrendszerben érvényre jut, az általános érvényt a jogállamiság követelményéből vezette le a testület. Rámutatott, hogy „érvényesül a joggal való visszaélés tilalma a közjogban is, ahol e tilalom egyaránt irányadó a jogalkotó szervek, a jogalkalmazó szervek, illetőleg az ügyfelek magatartására. Az Alkotmánybíróság - a hatáskörébe tartozó ügyek jellegének megfelelően - az eddigiek során elsősorban a jogalkotói hatalommal való visszaélést vizsgálta és e tárgykörben több precedens értékű döntést hozott. (...) [A]z eddigi döntések is alapul szolgálnak annak az általános érvényű következtetésnek a levonására, hogy mivel a joggal való visszaélés tilalmának forrása az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdése, alkotmányellenes az olyan rendelkezés is, amely amiatt ütközik az említett tilalomba, mert a jogalkotó valamely jogintézményt nem annak jogrendszeren belüli rendeltetése szerinti célra használt fel.” Rögzítette a testület, hogy a törvényalkotó mozgástere nagy a jogintézmények céljának meghatározásában, azonban „ez a mozgástér sem korlátlan, mivel a törvényalkotót is köti a jogalkotói hatalommal való visszaélés tilalma.”¹⁵ Ugyanezen döntésében mondta ki az Alkotmánybíróság, hogy „[n]oha az államnak a piacgazdaság viszonyai között is megvan az a joga, hogy jogszabályok segítségével beavatkozzék a gazdasági folyamatokba, ez irányú joga nem korlátlan. Az semmiképpen sem tartozik bele, hogy a piacgazdaság tényleges viszonyait figyelmen kívül hagyva, a rosszhiszeműség vélelméből kiindulva, tetszése szerint szabályozza a gazdasági életet, tekintet nélkül arra, hogy a kellően át nem gondolt szabályozás kiket és milyen mértékben sújt joghátránnyal.”¹⁶

¹³ C-26/13.sz. ügy

¹⁴ Alaptörvény I. cikk (3) bek.

¹⁵ kiemelés tőlem

¹⁶ kiemelés tőlem

45. A Törvénnyel a jogalkotó azt éri el, hogy a pénzügyi szereplők fogyasztóknak nyújtott kölcsön nyújtása esetén az egyoldalú kamatmódosítás lehetőségét elvetve „beárazzák” majd a korábban kamatemeléssel ellentételezett költségnövekedéseket, és a korábbinál jóval magasabb kamaton fognak csak kölcsönt nyújtani a fogyasztóknak. Mivel a Törvény általános kötelező hatállyal bír, minden, a magyar pénzügyi piacon jelenlévő érintett potenciális kölcsönnyújtó így fog eljárni, hogy a költségek növekedésével felmerülő hiányát pótolja. Mindennek következtében a Törvény hatása a jövőre nézve a fogyasztók számára okoz rendkívül jelentős hátrányt. Ugyanígy hátrányos a rendelkezés azoknak a fogyasztóknak, akiknek kölcsönszerződéséből – a Törvényben létesített megdönthetetlen vélelem következtében – az egyoldalú szerződésmódosításra lehetőséget adó rendelkezések kiemelésével visszamenőleg eltűnnek a kamatcsökkentések hatásai. Releváns továbbá, hogy az egész pénzügyi közvetítőrendszert megrengető hatása lesz annak, hogy a Törvény rendelkezési miatt a kölcsönnyújtók rendkívül nagy veszteséget fognak elszenvedni, orvoslási lehetőség nélkül. Mindezek a piaczgazdaság és a szabályozott pénzügyi viszonyok közgazdasági és jogszabályi sajátosságainak jogalkotó általi teljes körű figyelmen kívül hagyására utalnak.
46. A törvényi vélelem alkalmazásának rendeltetése az, hogy a jogalkotó nem bizonyított tényeket önmagukban – ellenbizonyítás hiányában – jogalkotó erővel ruház fel. Nem összeegyeztethető e jogintézmény rendeltetésével az a cél, hogy a törvényi vélelemmel a jogalkotó az általa korábban kifejezetten jogszerűnek tekintett magatartásokat utólag bűjtöttan jogellenessé, ill. tisztességtelenné nyilvánítson. A jogalkotó köteles felvállalni annak a következményét, ha egy korábbi időszakban azt állapította meg, hogy egy adott magatartás nem tisztességtelen, és ezért nem szankcionálta azt, akkor is, ha később, esetleges változásokra (pl. világválság, változó jegybanki kamatpolitika stb.) tekintettel utólag az adott magatartás negatív hatásait véli felismerni. Azzal, hogy a jogalkotó (i) olyan magatartásokat nyilvánít tisztességtelenné, amelyek korábban nemhogy nem voltak tisztességtelenek, de a jogalkotó állam által szabályozottak, ellenőrzöttek és jóváhagyottak voltak, ezt (ii) visszamenőlegesen teszi, (iii) látszat-megdönthetőséget biztosít, de valójában megfosztja a jogalanyokat a bírósághoz fordulás jogától a törvényi vélelemmel kapcsolatban, (iv) és mindezzel a gazdasági folyamatokba a szerződések utólagos, indokolatlan jogszabályi módosításával beavatkozik, mind a törvényi vélelem, a tisztességtelenség, és a szerződések utólagos jogszabályi módosításának jogintézmények rendeltetésével ellentétesen gyakorolta jogalkotói hatalmát, így az Alaptörvény B) cikk (1) bek-ében nevesített jogállamiság követelményét sértve joggal való visszaélést valósított meg.
47. A joggal való visszaélés alkotmányi tilalmába ütközik a Törvény 4., 6.§-a és teljes 6. alcíme (tekintettel arra, hogy a 6. alcím a 6.§ szerinti per részletszabályait tartalmazza) az alábbiak miatt is.
48. A Törvény 6.§ és teljes 6. alcíme értelmében a hiv. polgári per felperese egy olyan per megindításával tudja – valójában nem tudja – megdönteni a 4.§ által felállított törvényi vélelmet, amelynek szabályait az alperesként megjelenő, közjogi színekben fellépő Magyar Állam, mint – értelemszerűen szintén közjogi szerepben eljáró – jogalkotó alkotta meg. A 4.§ szerinti törvényi vélelem a perben akkor dönthető meg, ha a felperes bizonyítani tudja, hogy megfelelt a Törvény hatálybalépését megelőzően olyan – az akkori jogszabályi környezet által kifejezetten nem megkövetelt – feltételeknek (v.ö. jelen beadvány VII/A/b és VII/B fejezete).
49. Mindezzel a Törvényt megalkotó jogalkotó és egyben alperes olyan polgári pert alkotott, amelyben a másik fél – a felperes pénzügyi intézmény – kizárólag akkor lehet pernyertes, ha az alperes jogalkotó által visszamenőlegesen megkövetelt feltételek teljesítését igazolja a perben. A perben ítéletet hozó fórumot az egyik fél által megalkotott, kógens eljárási és visszamenőleges hatású anyagi jogi szabályok kötik. Az így megalkotott szabályok alapján folyó perben tehát a (i) szabályokat az egyik peres fél alkotta meg, (ii) a szabályok az azokat megalkotó fél pernyertességét garantálják, (iii) a szabályok visszamenőleges hatállyal olyan

feltételek teljesítését követelik meg a felperesektől a pernyertességhez, amelyeket korábbi, ugyanezen alperes-jogalkotó Magyar Állam által alkotott jogszabályok nem követeltek meg és amely feltételek – megkövetelés híján – meg nem valósulását az alperes-jogalkotó Magyar Állam felügyeletre jogosult szerve nem tartott (hiszen nem is tarthatott) jogellenesnek felügyeleti eljárása során, (iv) a szabályok az eljáró fórumot kötik, az alperes elleni döntés akkor sem születhet, ha a bíró megítélése szerint a Törvény alkotmányellenes, visszamenőleges, teljesíthetetlen feltételeket szab vagy egyébként hibás. Összefoglalva, a pert az egyik peres fél által alkotott alkotmányellenes szabályok alapján kell lefolytatni, így a másik peres fél pernyertessége eleve kizárt.

50. Mindezzel a Magyar Állam olyan jogszabályi környezetet teremtett, amely a törvényi vélelem és a polgári per jogintézményének rendeltetésével ellentétes, a kontradiktórius, mindkét fél javára egyenlő jogokat és lehetőségeket biztosító eljárás helyett egy, az egyik (a szabályalkotó) félnek „lejtő pályát” kialakító, megnyerhetetlen látszateljárás lefolytatására kényszeríti a másik peres felet, ezzel „biztosítva” látszat-bírószági eljárást.
51. **TISZTESSÉGES ELJÁRÁSHOZ VALÓ JOG:** Az eljárást kezdeményező végzésben és az Összefoglalóban írtakon felül a Törvény az alábbiak szerint is sérti a fegyverek egyenlőségének elvét, és a peres felek részére nem biztosít azonos (összemérhető) súlyú eljárásjogi jogosítványokat. A Törvény 7.§ (7) bek. g) pontja bírósági meghagyás alkalmazását nem teszi lehetővé a perben. A bírósági meghagyás intézménye azt a célt szolgálja, hogy amennyiben az alperes az első tárgyalást elmulasztja és írásbeli védekezést sem terjeszt elő, a felperes kérelmére ezen mulasztás szankciójaként a bíróság az alperest a keresetlevélben foglaltak szerint kötelezi és az okozott perköltségben marasztalja. A bírósági meghagyással szemben az alperes jogorvoslattal, ellentmondással élhet [Pp. 136.§ (2) bek., 136/A. § (1) bek.]. A Törvény 7.§ (7) bek. g) pontja az alperesi mulasztás ezen szankciójának bíróság általi alkalmazásának lehetőségét kizárja. A fentiekkel szemben azonban a felperes eljárásbani mulasztását a Törvény erősen szankcionálja az alábbiak szerint. A Törvény 7.§ (1) bek.-e szerint a perben a Pp. szabályait a Törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A Pp. 136.§ (1) bek. szerint ha az első tárgyalást a felperes mulasztja el és nem kérte a tárgyalás távollétében történő megtartását a bíróság a pert megszünteti. A Törvény 8.§-a a felperesnek 30 napos jogvesztő határidőt enged a per megindítására – a keresetlevél benyújtására. A Törvény 10.§ (3) bek.-e szerint a felperesnek legkésőbb az első tárgyalásra elő kell készítenie minden olyan bizonyítékot, amelyet esetleg a keresetleveléhez nem csatolt. A Törvény 7.§ (7) bek. h) pontja szerint a felperesi keresetlevél hiányainak pótlására hiánypótlás nem adható ki. A Törvény a felperes részére az általános szabályoktól eltérő jóval szigorúbb határidőket szab a hiánypótlás lehetőségének kizárása mellett, azzal hogy az első tárgyalás elmulasztását a felperes esetében a Pp. szabályainak felhívásával a per kötelező, általános szabályok szerinti megszüntetésével szankcionálja. Összefoglalva, az alperesi perbeni mulasztás Pp. szerinti szankciójának alkalmazását kizárja a Törvény, azonban a felperesi mulasztást kiemelten erősen, a per megszüntetésével szankcionálja, ezzel az alperest jelentősen kedvezőbb eljárásjogi helyzetbe hozva sérti a fegyverek egyenlőségének elvét.
52. A tisztességes eljáráshoz való jog keretei között jegyezzük meg, hogy a Törvény explicit módon nem zárja ki az okirati bizonyítékokon kívüli egyéb bizonyítási eszközök igénybevételét, azonban azok alkalmazását, kiemelten a szakértő bizonyítás igénybevételét a szabályozás módján keresztül (rendkívül rövid határidők) ellehetetleníti, ezáltal korlátozva a tisztességes eljáráshoz való jogot. A Törvény alapján zajló perek eddigi tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a perekben felmerülnek olyan különös szakértelmet igénylő kérdések, amelyeket a bíróság csak szakértő kirendelése útján tudna megítélni. A jelen előkészítő iratot jegyző kérelmezők pereiben született elsőfokú döntések meghozatalakor a bíróság példának okáért nem tudott a Pp. 206.§-ának megfelelően meggyőző álláspontot kialakítani afelől, hogy a perbe vitt szerződéses kikötések egy átlagos fogyasztó számára egyértelműek-e, az ítéletekben az került rögzítésre, hogy egy átlagos fogyasztó számára „nem feltétlenül” volt világos az adott kifejezés. Ugyanígy különleges szakértelmet igénylő kérdés annak megállapítása, hogy – amellet, hogy a Törvény

által elvárt tartalommal bíró átláthatóság elvének meg tud-e felelni egy kikötés, vagy a Törvény végrehajthatatlan, mert lehetetlen feltételt támaszt, – egy átlagos fogyasztó számára átlátható volt-e az adott kikötés, figyelemmel az átláthatóság elvének EU jogbani értelmezésére is.

53. Összefoglalva, a Törvény szabályainak következtében a felperesként eljáró pénzügyi intézmények vonatkozásában az érdemi, tisztességes eljárásának megfelelő bizonyítás lehetősége alaptörvény-ellenesen korlátozott. A szabályozás úgy telepíti ugyanis a felperesi oldalra a bizonyítási kötelezettséget – amelynek sikertelensége esetén a felperesi oldalon súlyos következményekkel járó pervesztességre kerül sor –, hogy az eljárás módjára vonatkozó a Törvényben található, fentebb ismertetett szabályok elzárják a felperesi oldalt a hatékony bizonyítási eszközök igénybevételének lehetőségétől. [v.ö. 19/2009. (II. 25.) AB határozat]. A Törvény nem nevesít olyan alapjogot vagy alkotmányos érdeket, amely a tisztességes eljáráshoz való jog – ennek részeként a fegyverek egyenlőségének elve - 7.§ (7) bek. g) és h) pontjával ill. 8.§ (5) bek. hiv. fordulatával megvalósuló korlátozását indokoltta tenné, így a korlátozás szükségessége nem állapítható meg, ekként az arányosság vizsgálata nélkül megállapíthatóan alaptörvény-ellenes a Törvény hiv. szabálya.
54. **JOGORVOSLATHOZ VALÓ JOG:** Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bek-e értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. *„A jogorvoslathoz való jog immanens tartalma az érdemi [ügydöntő, az (elítelt) helyzetét, jogait lényegesen befolyásoló] határozatok tekintetében a más szervhez vagy a magasabb fórumhoz fordulás lehetősége (ABH 1992, 27, 31.). (...) A jogorvoslat másik fogalmi eleme az, hogy a döntés jogot vagy jogos érdeket sért. (...) Ez egyrészt a kifogásolhatóságot jelenti: a jogorvoslat igénybevételének nem előfeltétele a tényleges sérelem igazolása, elég erre hivatkozni. Ahhoz van joga a személynek, hogy állítsa a döntés jogos érdeket vagy jogot sértő voltát. (...) Ahhoz, hogy valamely jogorvoslati forma funkcióját alkotmányosan láthassa el, az érintetteknek meghatározott, feltételekhez kötött alanyi joggal kell rendelkezniük arra, hogy az általuk állított jogsérelmet a jogorvoslati fórum érdemben és rájuk kiható hatállyal bírálja el (ABH 1992, 59, 64.). (...) A jogorvoslati fórumnak döntési helyzetben kell lennie. A formális és a jogi szabályozás miatt eleve kilátástalan jogorvoslat nem kielégítő (ABH 1991, 408, 411.)”¹⁷*
55. A Törvény 7. §(5) bek-e speciális kézbesítési szabályokról rendelkezik. Röviden összefoglalva, a kézbesítést végző bírósági alkalmazott feljegyzést készít a kézbesítés során történt eseményekről, ideértve a sikertelen kézbesítést és azt is, ha a sikertelenség (állított) oka a célszemély jelen nem léte vagy átvétel-megtagadása. Az ismételt kézbesítésre az első kísérletet követő egy órán belül kell sort keríteni. Mindezek alapján a bírósági kézbesítő feljegyzése az egyetlen okirat, amely a sikertelen kézbesítés sikertelenségének okát igazolja, ily módon nem bizonyított, hogy a tudomásszerzés lehetősége minden kétséget kizáróan fennállt az egyes, a kézbesítő által dokumentált helyzetekben. A kézbesítési vélelem megdöntésének a Törvény 7. § (5) bek. szerint azonban nincsen helye. A kézbesítési vélelem beállta a felperes – és az alperes – jogait és helyzetét értelemszerűen érdemben befolyásolja, hiszen a pl. keresetlevél, idéző végzés¹⁸ vagy ítélet kézbesítéséhez fűződő joghatások a vélelem beálltával bekövetkeznek, jogorvoslat hiányában megváltoztathatatlanul. Amennyiben azonban a kézbesítési vélelem beálltának hibás (meglapozatlan, törvénysértő, célszerűtlen) volta esetén egy hibás hatósági (bírósági) aktus okoz a peres fél (felek) helyzetében érdemi változást, az ilyen döntés elleni jogorvoslati jog kizárása a jogorvoslathoz való jog korlátozását jelenti.
56. A Törvény (és a hiv. szakasz beiktatását kezdeményező javaslatához fűzött indokolás, amely a jogalkotó akaratára hivatalos indokolás hiányában rávilágíthatna) nem nevesít olyan alapjogot vagy alkotmányos érdeket, amely a jogorvoslati jognak a fentiek szerinti korlátozását

¹⁷ 22/1995. (III. 31.) AB határozat, kiemelések tőlem

¹⁸ Az idéző végzés a felperes vonatkozásában alkotmányjogi értelemben „eljárást kezdő irat”-nak minősül [.ö. 46/2003 (X. 16.) AB határozat]

indokolttá tenné. „Alkotmányellenességhez vezethet, ha a jogi szabályozás egyoldalúan biztosít elsőbbséget akár a hatékonyság, akár a címzettek jogai érvényesülése követelményének.”¹⁹ A pergazdaságossági – pergyorsasági – indokok önmagukban nem lehetnek alapjog-korlátozás okai, lévén ezek nem minősülnek olyan alapjognak, vagy alkotmányos érdeknek, amelyek az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bek-ben rögzített alkotmányos alapjog korlátozását szükségessé tennék. Az alapjogi korlátozás a fentiekre figyelemmel szükségtelen és emiatt alaptörvény-ellenes, az arányosság vizsgálatára a szükségesség hiánya miatt nincs szükség.

57. A Törvény 13.§ (1) bek-e rendkívül széles spektrumú kereseti kérelmet elbíráló elsőfokú ítélet elleni fellebbezés benyújtására a határozat közlésétől mindössze 8 napot enged a fellebbező félnek. A fellebbezés elbírálására a másodfokú bíróságnak 30 napja van [Törvény 13.§ (4) bek.]. Ugyanígy a felülvizsgálati kérelem benyújtására a határozat közlésétől 8 nap áll nyitva, az elbírálásra pedig 30 napja van a Kúriának. [Törvény 15.§ (1) és (4) bek.] A fenti határidők különösen annak fényében kiáltoan rövidek, hogy a Törvény 7.§-a alapján a 6.§ szerinti perben általános háttérszabályként alkalmazandó Pp. szabályai szerint pl. a keresetet idézés kibocsátása nélkül elutasító végzés ellen az általános határidőben, 15 napon belül lenne helye fellebbezésnek, holott az érdemi döntés elleni jogorvoslati kérelem kimunkálása nyilvánvalóan jóval időigényesebb, mint a permegszüntető végzés elleni fellebbezés. „A formális és a jogi szabályozás miatt eleve kilátástalan jogorvoslat nem kielégítő (ABH 1991, 408, 411.)”²⁰. A fenti rövid határidő alatt részletesen nem kimunkálható jogorvoslati kérelmek alapján a bíróság rendelkezésére álló rendkívül rövid elbírálási idővel együttesen – figyelemmel a Törvény alapján indítandó peres ügyek számosságára és a kizárólagos hatáskör és illetékesség egy bíróságra telepítésére – kizárja az érdemi jogorvoslat biztosítását, eleve kilátástalan, a Törvény 13. és 14.§-a szerinti rendelkezés-halmaz pusztán formai jogorvoslatra ad csak lehetőséget.
58. Nincsen azonban indoka a jogorvoslathoz való jog ilyenkor korlátozásának, semmilyen – Törvényben vagy máshol – nevesített, a korlátozás szükségességét indokoló alkotmányos alapjog vagy érték nem lelhető fel, amelynek védelmében a Törvény szerinti jogkorlátozás szükségessége igazolható lenne. A szükségesség hiányában az arányosság vizsgálata kizárt, az alaptörvény-ellenesség megállapítható.
59. **VÁLLALKOZÁSHOZ VALÓ JOG:** A Törvény hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződések tárgya a Hpt. 3.§ (1) bek. b) és c) pontja szerinti pénzkölcsön illetve pénzügyi lízing nyújtása (együtt kölcsönszerződések a Törvény alkalmazásában), mint vállalkozási tevékenység meghatározott pénzügyi rendelkezésre bocsátását jelenti kamat ellenében [Ptk. 523.§ (1) bek., 232.§ (1) bek.]. A Törvény hatálya alá tartozó kölcsönszerződések esetében a Hpt. 210.§ (3) bek.-e *expressis verbis* lehetővé tette a pénzügyi intézmény számára, hogy az üzleti kamatot, vagy a díjat egyoldalúan módosítsa. Az egyoldalú kamatmódosítás jogszerűségét a 2011. január 15-én hatályba lépett 275/2010. (XII.15.) Korm. rendelet is elismerte és az egyoldalú kamatemelés elfogadható ok-lista elemeit a magyar jogrendszerbe első alkalommal ültette be.
60. A Törvény hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződések hosszú távú jogviszonyok, amelyeket az elmúlt cca. 10 éves időszakban a pénzügyi intézmények és a kölcsönfelvevők a kölcsönszerződések megkötésekor hatályos jogszabályi rendelkezések alapján kötöttek meg. A kölcsönszerződések megkötésekor hatályos jogszabályi környezet kifejezetten lehetővé tette az egyoldalú kamatemelés lehetőségének kikötését a pénzügyi intézmények számára a Törvénytől eltérő feltételek mellett. Ezen jogalkotó által biztosított tevékenységet a pénzügyi intézmények a Hpt. 3.§ (3) bek.-e szerinti hatósági engedély alapján végezték²¹. A Törvény 4.§ (1) - (2) bek.-e ezen hatósági engedély birtokában végzett tevékenység gyakorlásától fosztja meg visszamenőleges hatállyal a pénzügyi intézményeket. Rövidre zárva, az egyoldalú kamatemelés esetében a Törvény magát a szerződéskötéskor hatályos jogszabályi környezet által megengedett

¹⁹ 46/2003. (X. 16.) AB határozat

²⁰ 22/1995. (III. 31.) AB határozat, kiemelések tőlem

²¹ 63/2009 (VI.18.) AB határozat, 54/1993 (X.13.) AB határozat

joggyakorlást minősíti jogellenesnek, ezáltal a pénzügyi intézmény hatósági engedély szerinti, egyoldalú szerződésmódosítást is magában foglaló kölcsönszerződésekkel történő pénzügyi szolgáltató tevékenységét, és így a vállalkozáshoz való alapjogát [Alaptörvény M) cikk (1) bek.-e és XII. cikk (1) bek.] korlátozza.

61. Az Alaptörvény I. cikk. (3) bek-e alapján alapvető jog kizárólag valamely más alapvető jog vagy alkotmányos érdek védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmát nem érintve korlátozható. A Törvény preambuluma szerinti a szabályozás, s így a korlátozás célja a „Kúria 2/2014. számú PJE határozatából származó egyes követelmények érvényre juttatása” A 2/2014. számú PJE határozat a 2/2012. PK. Véleménynek való megfelelés követelményét támasztja az egyoldalú kamatemelés tisztességességének követelményeként a pénzintézetek felé. A 2/2014. PJE szerint „[t]isztességtelen az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó olyan kikötés, amely a fogyasztóval szerződő pénzügyi intézmény számára – a fogyasztó hátrányára – indokolatlan és egyoldalú előnyt nyújt.” Hasonlóképpen „[a]z egyoldalú szerződésmódosítás joga nem vezethet oda, hogy a fogyasztóval szerződő pénzügyi intézmény tetszőleges módon, egyoldalúan növelje a fogyasztót terhelő kötelezettségeket, ezáltal növelve saját bevételeit.” Figyelemmel arra, hogy a pénzintézet a kamatemelés eredményeképpen a fent írtak szerint – részben a kamatemelés jelenlegi szabályok szerinti kizártsága, részben a kamatemeléssel beszedett többletösszeg haladéktalanul a megnövekedett forrásköltségek fedezésére fordítása miatt – „per definitionem” nyereségre nem tehet szert, egyoldalú előnyt nem szerezhet, a Törvény 4.§-a szerinti törvényi vélelemmel megvalósuló alapjogi korlátozás az elérni kívánt célhoz szükségtelen és aránytalan, a cél elérésére „per definitionem” alkalmatlan.
62. Feltéve, de meg nem engedve a korlátozás szükségességét, vizsgálandó a korlátozás arányossága. A Törvény 4.§-a, a kamat objektív körülmények miatt változó tényezőjének fedezetéhez szükséges pénzeszközök egyoldalúan saját forrásból való elvonásával a vállalkozáshoz való jog aránytalan korlátozásához vezetnek. A kölcsönvevők egy részénél jelentkező vagyoni hátrány – amely az egyes kölcsönvevők személyére lebontva nem jelentős összegű a felvett kölcsönök összegéhez képest – megfizetésére való képesség válság miatti csökkenése, illetve az ennek – részleges – kompenzálása ugyanis nem áll arányban azzal a társadalmi szinten jelentősen hátrányos hatással, amely a Törvény következtében a pénzügyi közvetítőrendszert sújtja.
63. Kérjük a t. Alkotmánybíróságot, hogy a jelen előkészítő iratban írtakat is figyelembe véve szíveskedjen döntését a fenti. sz. folyamatban lévő utólagos normakontroll iránti ügyben meghozni.

Tisztelettel,

CIB Bank Zrt., CIB Ingatlanlízing Zrt., CIB Lízing Zrt.
képv.: